

Suomussalmi 2016

Piispajärven ranta-asemakaavan laajennus - arkeologinen lisäselvitys

Hans-Peter Schulz ja Jaana Itäpalo 6.8.2016

Kansikuva: Alassalmen taistelun muistomerkki

KESKI-POHJANMAAN ARKEOLOGIAPALVELU

Perustiedot

Inventointialue: ranta-asemakaavan laajennus Alassalmen eteläpuolella Suomussalmen kirkosta 40 km pohjoiseen

Tilaaja: KimmoKaava T:mi

Inventoinnin laji: osainventointi

Kenttätöaika: 20.6.2016, yhteensä 0,5 kenttätöpäivää

Karttanumerot: TM35-lehtijako, S5311L
vanha yleislehtijako, 4511 12

Korkeus: n. 248 – 260 m mpy

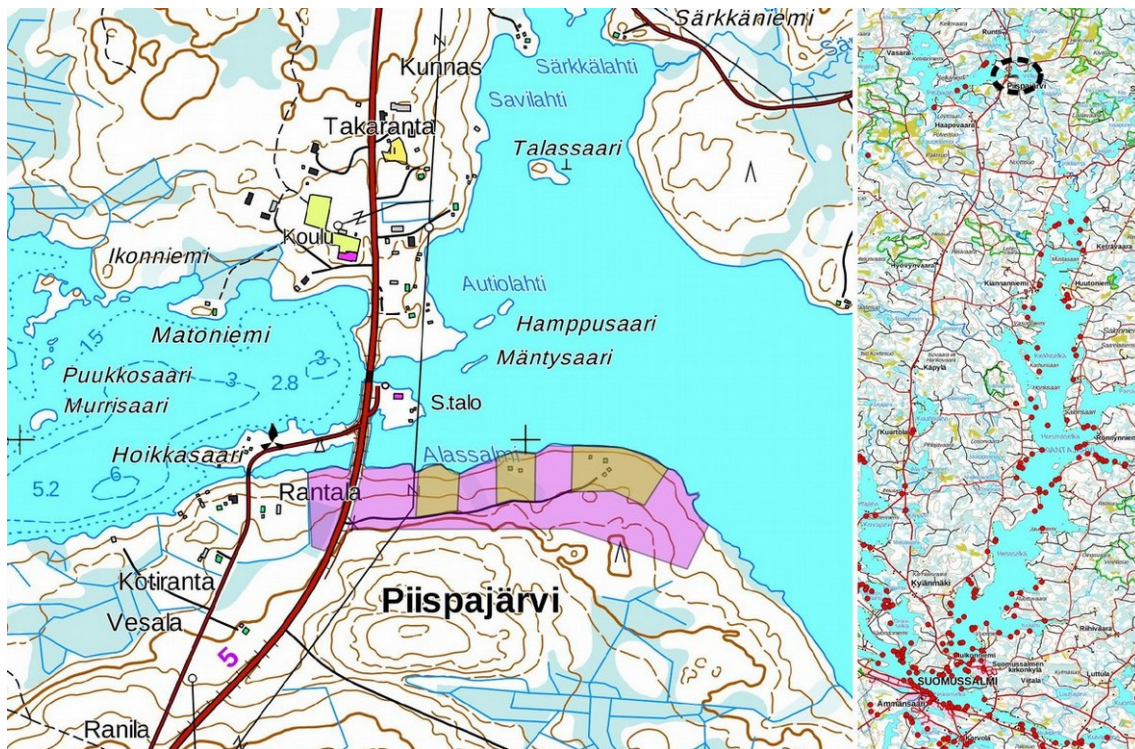
Koordinaattijärjestelmä: ETRS-TM35 FIN -tasokoordinaatisto

Kopio raportista: Museoviraston arkisto (digitaalinen ja paperikopio), Kainuun museo (digitaalinen kopio)

Aiemmat löydöt: -

Inventointilöydöt: -

Aiemmat tutkimukset: Inventointi E. Suominen 2011, tarkastus E. Suominen 2014.

Kartta 1. Kohdealueen sijainti. Maanmittauslaitoksen maastokarttarasterit 1:20 000, kaava-alue punaisena ja korttelit vihreänä, ja 1: 250 000, kohdealue mustana ympyränä, tunnetut muinaisjäännökset punaisena pisteinä, 7/2016.

Inventoinnin lähtökohdat ja menetelmät

Ranta-asemakaavan laajennus sijaitsee Piispajärven kylässä Alassalmen eteläpuolella; kaava-alueen pinta-ala on noin 11 ha. Alueelta noin 2 km länsiluoteeseen on tervahauta (Virsuniemä, mj-tunnus 1000023761) ja kiviröykkiö (Virstula, mj-tunnus 1000018893). Alueella käytiin 6.12.1939 Alassalmen taistelu, jossa suomalaiset joukot pysäyttivät puna-armeijan osaston etenemisen pohjoiseen.

Esiselvityksessä arvioitiin lähiseudulla aikaisemmin tehtyjen arkeologisten selvitysten tulokset. Lisäksi käytettiin GTK:n kallio- ja maaperäkartoja, Maanmittauslaitoksen ortoilmakuvia, korkeusmallia sekä laserkeilausaineiston pistepilviaineistoa. Maastoinventointi perustui pääosin pintahavainnointiin, koekuoppia tehtiin muutama alueen itäreunalta löytyneen tervahaudan kohdalla. Alue on pääosin tasaista hyvin kivistä pohjamoreenia, rantavyöhyke on huuhtoutunutta kivikkoa, joka on soistunut.

Kuva 1. Itäinen rantavyöhyke kuvattu sillalta itäkaakkoon. Huuhtoutunutta karkeaa kivikkoa, joka on soistunut, rehevä kasvillisuus.

Kuva 2. Läntinen rantavyöhyke kuvattu etelään. Soistunut, rehevä kasvillisuus.

Kuva 3. Laaja vanha soranottoalue maantien itäpuolella Varttunutta kasvatusmetsikköä.

Kuva 4. Kortteli 55, länsiosa. Rakennettu, tasainen kivikkoinen alue.

Tulokset

Alueen itäosasta löytyi yksi muinaisjäännöskohde, tervahauta. Kaavalla ei ole vaikutusta kohteeseen. Alas-salmen taistelun aikaisia varustuksia ei havaittu. Alue on tien lähellä ja varsinkin itäosassa pitkälti tuhoutunut soranotossa. Myös taistelun kulku ja ajankohta talvella antavat syyn olettaa, ettei neuvostoarmeijalla olisi ollut aikaa ja mahdollisuutta kaivaa varustuksia.

Lestijärvellä, 6.8.2016

Hans - Peter Schulz

Hans-Peter Schulz

Jaana Itäpalo

Jaana Itäpalo

Kartta 2 Yleiskartta; kohde 1 (punainen piste) ja kaava-alue punaisena. Maanmittauslaitoksen peruskarttarasteri 1:20 000, 6/2016.

Kohdetiedot

1. Alassalmi

Mj-rekisteri:	-
Laji:	kiinteä muinaisjäänös
Tyyppi:	työ- ja valmistuspaikat
Tyyppin tarkenne:	tervahaudat
Ajoitus yleinen:	uusi aika
Lukumäärä:	1
Rauhoitusluokkaehdotus:	2
Paikkatiedot:	
Karttanumerot:	
TM35-lehtijako	S5311L
vanha yleislehtijako,	4511 12
Koordinaatit:	P: 7242908 I: 597298
	z . 251 m mpy
koord.selite:	gps-mittaus, keskimmäinen kuoppa
Inventointimenetelmät:	pintahavainnointi, koepisto

Maastotiedot: Tasainen sora-alue matalan rantatörmän yläpuolella, varttunutta kasvatusmetsikköä, hakkuu-alueen reunalla jätetty rantakaistale.

Kuvaus: Rantatörmän yläpuolella on tervahauta, halkaisija 13 m, kuopan halkaisija 9 m ja syvyys 0,9 m. Halssi suuntautuu itäkoilliseen pituus 3,5 m ja syvyys 1,8 m. Haudan päällä kasvaa yli 100 vuotiasta puus-toa. Tervahaudasta 10 m luoteeseen on kasvillisuuden peittämä hiilikasa, mitat n. 3 x 2 x 0,6 m.

Vaikutusten arvio: Ei vaikutusta, kohde sijaitsee kaava-alueen reunassa, johon ei kohdistu maankäytön muutosta.

Tervahauta kuvattu itään.

Aineistoluettelo

Digitaalinen aineisto:

Geologian tutkimuskeskus,
<http://gtkdata.gtk.fi/Maankamara/index.html>

Jyväskylän yliopiston julkaisuarkisto, <http://www.vanhakartta.fi/>

Maanmittauslaitos, avoimien aineistojen tiedostopalvelu,
<https://tiedostopalvelu.maanmittauslaitos.fi/tp/kartta>

Maanmittauslaitos,
<http://vanhatpainetutkartat.maanmittauslaitos.fi/>

Museovirasto: Kulttuuriympäristön rekisteriportaali, muinaisjäännösrekisteri ja Kulttuuriympäristön tutkimusraportit arkeologia, Suomussalmi:
<http://kulttuuriymparisto.nba.fi/netsovellus/rekisteriportaali/portti/default.aspx>